

ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ

Кафедра психології

СИЛАБУС
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВППІБ 2.10.1. «ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ПСИХОЛОГА»

ДЛЯ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ
денної та заочної форм навчання

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«ПСИХОЛОГІЯ»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 «СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 053 «ПСИХОЛОГІЯ»

Курс	II	
Семестр	3-й	
Вид контролю	залік	
Кількість годин / кредитів	90 год. / 3 кредити	
з них:	а. ф. н.	з. ф. н.
<i>лекції</i>	30 год.	6 год.
<i>практичні</i>	–	–
<i>семінарські</i>	24 год.	4 год.
<i>індивідуальні завдання</i>	20 год.	20 год.
<i>самостійна робота</i>	16 год.	60 год.
Викладач	Ярошенко Євгенія Вікторівна, старший викладач	
Email:	yaroshenkoevgenia@gmail.com	
Консультації	ПН, ПТ – 14 ⁰⁰ –16 ⁰⁰	

1. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є етичні відносини, що виникають у процесі професійної діяльності, етична свідомість та етичні дії професіонала.

Міждисциплінарні зв'язки.

Дисципліна «Професійна етика психолога» відповідно до структурно-логічної схеми дисциплін, передбачених навчальними планами фаху, викладається після вивчення таких дисциплін як «Вступ до спеціальності», «Філософія», «Етика і техніка ділового спілкування».

Метою викладання навчальної дисципліни є сформувати у майбутніх фахівців систему спеціальних знань щодо теоретичних основ етики професійної діяльності психолога та сприяти формуванню у них професійної морально-етичної свідомості.

Основні завдання вивчення дисципліни полягають в теоретичній та практичній підготовці студентів з питань:

- етичні принципи і стандарти діяльності психолога, що зафіксовані у відповідних документах;
- основні морально-етичні проблеми фаху та загальні підходи та можливі методи їх розв'язання;
- прийняття етичних рішень у практичній фаховій діяльності психолога.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення дисципліни студент повинен набути такі компетентності:

Загальні компетентності

Інструментальні компетентності:

- здатність аналітично мислити, бути проникливим та об'єктивним, прагнути до наукових пошуків оптимальних рішень і творчої взаємодії із зацікавленими суб'єктами, групами, організаціями;
- здатність ефективно впливати на індивіда, соціальну групу;
- здатність знаходити своє місце в системі сучасних ринкових відносин, визначення такої сфери професійної діяльності, в якій найповніше можна використати професійний та творчий потенціал на користь як суспільним, так і власним інтересам;
- здатність до застосування нових технологій та інновацій в усіх сферах професійної діяльності;
- здатність до забезпечення ефективності психодіагностики, корекції та реабілітації окремих осіб, соціальних груп;
- навички до саморозвитку; розширення свого кругозору, підвищення професійної майстерності на основі самоосвіти.

Міжособистісні компетентності

- здатність здійснювати комунікаційну діяльність;
- здатність до критики та самокритики;
- позитивне ставлення до несхожості та інших культур;
- здатність працювати у міжнародному середовищі.

Системні компетентності

- здатність працювати самостійно і автономно;
- здатність діяти з позицій соціальної відповідальності, займати активну громадянську позицію;
- здатність займати активну життєву позицію та розвивати лідерські якості;
- здатність виконувати професійну діяльність у відповідності до стандартів якості;
- здатність до формування культури мислення, її сприйняття;
- здатність до навчання;
- здатність формувати нові ідеї (креативність);
- здатність адаптуватися до нових ситуацій у професійній діяльності;
- уміння реалізовувати проект;
- здатність нести соціальну відповідальність за діяльність організації.

Фахові компетентності

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати:

- основні етапи історії становлення та розвитку етичних традицій в професійній діяльності психолога;
- основні вимоги до особистісних і професійних якостей практикуючого психолога;
- суть основних етичних принципів і стандартів професійної діяльності психолога;
- методи розв'язання етичних проблем психолога, що можуть виникнути під час виконання фахівцем професійних обов'язків;
- принципи встановлення професійних меж у практичній діяльності психолога;
- загальні підходи до прийняття етичних рішень у професійній діяльності психолога.

вміти:

- реалізовувати етичні принципи і стандарти професійної діяльності на практиці;
- розвивати в собі професійні якості, необхідні для ефективної професійної діяльності;
- визначати зони можливих етичних проблем під час виконання професійних обов'язків;
- володіти методами розв'язання етичних конфліктів у практичній діяльності фахівця;
- інтегрувати теоретичні знання з етики професійної діяльності і практичний досвід психолога;
- оцінювати роботу соціальних служб та інших установ з позицій аналізу етичних аспектів їх діяльності.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Підготовка студентів з курсу «Професійна етика психолога» потребує використання активних форм навчання, які наближують навчальний процес до реальних професійних ситуацій.

Для активізації процесу навчання студентів у ході вивчення дисципліни застосовуються такі навчальні технології та засоби:

✓ **на лекціях** чітко та зрозуміло структурується матеріал; зосереджується увага студентів на проблемних питаннях; наводяться конкретні приклади практичного застосування отриманих знань; звертаються до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; заохочуються студенти до критичного сприймання нового матеріалу замість пасивного конспектування; використовуються наочні матеріали, схеми, таблиці, моделі, графіки; використовуються технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, слайди тощо;

✓ **на семінарських заняттях** обговорюються основні проблеми теми; проводяться дискусії, спрямовані на поглиблення, розширення, деталізацію і закріплення теоретичного матеріалу, які сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, формуванню самостійності суджень, умінню відстоювати власні думки, аргументувати їх на основі наукових фактів та сприяють оволодінню фундаментальними знаннями, допомагають розвивати логічне мислення, формувати переконання, оволодіти культурою толерантності.

✓ **самостійну роботу студента** викладач планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача; зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Обов'язковими елементами активізації навчальної роботи студентів є чіткий контроль відвідування студентами занять, заохочення навчальної активності, справедлива диференціація оцінок.

Структура навчальної дисципліни
для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Кількість годин					
	денна форма навчання					
	Усього	в тому числі				
		Лекції	Семінарські	Практичні	СРС	Індивід. робота
90	30	24	–	16	20	
Модуль I						
Змістовий модуль 1. Психологічні засади професійної діяльності та етики психолога						
<i>Тема 1.</i> Професійна етика як вчення про професійну мораль психолога.	7	3	2	–	2	–
<i>Тема 2.</i> Базові поняття та сутнісні характеристики етики професійної діяльності психолога.	7	3	2	–	2	–
<i>Тема 3.</i> Етичні принципи і стандарти професійної діяльності психолога.	7	3	2	–	2	–
<i>Тема 4.</i> Етичний кодекс практикуючого психолога.	7	3	2	–	2	–
Разом за змістовим модулем 1	28	12	8	–	8	–
Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми професійної етики психолога						
<i>Тема 5.</i> Професійні та особистісно-моральні якості практичного психолога.	7	3	2	–	2	–
<i>Тема 6.</i> Вимоги професійного етикету до поведінки практикуючого психолога.	7	3	2	–	2	–
<i>Тема 7.</i> Професійні ризики психологів.	10	4	4	–	2	–
<i>Тема 8.</i> Етичні труднощі та помилки психологів-початківців.	9	4	4	–	1	–
<i>Тема 9.</i> Моральні проблеми роботи психолога в особливих ситуаціях.	9	4	4	–	1	–
Разом за змістовим модулем 2	42	18	16	–	8	–
<i>Усього годин за модулем I</i>	70	30	24	–	16	–
Модуль II						
<i>ІНДЗ</i>	20	–	–	–	–	20
Усього годин:	90	30	24	–	16	20
Підсумковий контроль – залік						

***Структура навчальної дисципліни
для студентів заочної форми навчання***

Назва змістових модулів, тем	Кількість годин					
	денна форма навчання					
	Усього	в тому числі				
		Лекції	Семі- нарські	Прак- тичні	СРС	Індивід. робота
90	6	4	–	60	20	
Модуль I						
Змістовий модуль 1. Психологічні засади професійної діяльності та етики психолога						
<i>Тема 1.</i> Професійна етика як вчення про професійну мораль психолога.	7	1	0,5	–	5,5	–
<i>Тема 2.</i> Базові поняття та сутнісні характеристики етики професійної діяльності психолога.	7	1	0,5	–	5,5	–
<i>Тема 3.</i> Етичні принципи і стандарти професійної діяльності психолога.	7	0,5	0,5	–	6	–
<i>Тема 4.</i> Етичний кодекс практикуючого психолога.	7	0,5	0,5	–	6	–
Разом за змістовим модулем 1	28	3	2	–	23	–
Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми професійної етики психолога						
<i>Тема 5.</i> Професійні та особистісно-моральні якості практичного психолога.	7	0,5	0,5	–	6	–
<i>Тема 6.</i> Вимоги професійного етикету до поведінки практикуючого психолога.	7	0,5	0,5	–	6	–
<i>Тема 7.</i> Професійні ризики психологів.	10	0,5	0,5	–	9	–
<i>Тема 8.</i> Етичні труднощі та помилки психологів-початківців.	9	0,5	0,5	–	8	–
<i>Тема 9.</i> Моральні проблеми роботи психолога в особливих ситуаціях.	9	1	–	–	8	–
Разом за змістовим модулем 2	42	3	2	–	37	–
<i>Усього годин за модулем I</i>	<i>70</i>	<i>6</i>	<i>4</i>	<i>–</i>	<i>60</i>	<i>–</i>
Модуль II						
<i>ІНДЗ</i>	<i>20</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>20</i>
Усього годин:	90	6	4	–	60	20
Підсумковий контроль – залік						

Методи навчання

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування; опорних сигналів; опорних конспектів);
- практичні методи (вправи; практичні завдання; спостереження).

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання життєвих ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії.

Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- рецензування відповідей.

4. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Контроль і оцінювання знань, вмінь та навичок студентів здійснюється згідно з кредитно-модульною системою організації навчального процесу і складається з двох етапів: поточного та підсумкового.

Поточний контроль здійснюється в процесі вивчення дисципліни на семінарських заняттях і проводиться у терміни, які визначаються календарним планом.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння теоретичного матеріалу, вироблення навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичність, активність, своєчасність та результативність роботи над вивченням програмного матеріалу дисципліни, у т.ч. виконання домашніх завдань та розв'язання задач;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- виконання індивідуального завдання.

Об'єктом підсумкового контролю знань студентів у формі **заліку** є виконання усних та письмових завдань.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою. Підсумкова оцінка курсу навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове тестування рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання практичних індивідуальних завдань. Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума проміжних оцінок за змістові модулі. Остаточна оцінка рівня знань студентів **денної** форми навчання складається з рейтингу навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 75 балів, і рейтингу з атестації – 25 балів. Для студентів **заочної** форми навчання відповідно – з рейтингу навчальної роботи – 50 балів, і рейтингу з атестації – 50 балів.

Розподіл балів, які отримують студенти
денної форми навчання

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий тест	Сума		
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					Модульна контрольна робота	ІНДЗ	25	100
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	10	20		
5	5	5	5	5	5	5	5	5				
20				25								
75												

Розподіл балів, які отримують студенти
заочної форми навчання

Поточне тестування, самостійна та контрольна робота									Підсумковий тест	Сума	
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						50	100
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9			
50											

Шкала оцінювання: національна та ECTS

- 90-100 балів – **відмінно** (A, відмінно);
- 82-89 балів – **добре** (B, дуже добре);
- 75-81 балів – **добре** (C, добре);
- 68-74 балів – **задовільно** (D, задовільно);
- 61-67 балів – **задовільно** (E, достатньо);
- 35-60 балів – **незадовільно** (FX, з можливістю повторного складання);
- 1-34 балів – **незадовільно** (F, з обов'язковим повторним курсом).

Критерії оцінювання

Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в робочій навчальній програмі дисципліни. Розподіл балів між видами занять (лекції, практичні заняття, самостійна робота) можливий шляхом спільного прийняття рішення викладача і студентів на першому занятті.

Критерії оцінювання:

«ВІДМІННО» (А, 90-100 балів) – студент дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% питань, рішення задач та виконання вправ є правильними, демонструє знання матеріалу підручників, посібників, інструкцій, проводить узагальнення і висновки, акуратно оформлює завдання, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу, проявляє активність і творчість у виконанні групових завдань;

«ДОБРЕ» (В, 82-89 балів, дуже добре; С, 75-81 балів, добре) – студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді не менш ніж на 75% питань, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу, проявляє активність у виконанні групових завдань;

«ЗАДОВІЛЬНО» (D, 68-74 балів, задовільно; E, 61-67 балів, достатньо) – студент дає правильну відповідь не менше ніж на 61% питань, або на всі питання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача; при цьому враховується наявність конспекту за темою завдань та самостійність, участь у виконанні групових завдань;

«НЕЗАДОВІЛЬНО» (FX, 35-60 балів, незадовільно з можливістю повторного складання; F, 1-34 бали з обов'язковим повторним курсом) – студент дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі питання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, має неповний конспект лекцій, індиферентно або негативно проявляє себе у виконанні групових завдань, загалом має поверхневе уявлення про основний навчальний матеріал, не може ним оперувати.

5. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Політика курсу полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу.

1. Науково-педагогічні, наукові та педагогічні працівники закладу вищої освіти зобов'язані:

- 1) забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання;
- 2) дотримуватись норм педагогічної етики, моралі, поважати людську гідність майбутніх спеціалістів;
- 3) залучати здобувачів освіти до наукової діяльності;
- 4) дотримуватися в освітньому процесі академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами вищої освіти;
- 5) розвивати в осіб, які навчаються в Інституті, самостійність, ініціативу, творчі здібності;
- 6) дотримуватися законів України, статуту та Етичного Кодексу ІПК ДСЗУ, інших нормативно-правових актів.

2. Здобувачі вищої освіти, зобов'язані:

- 1) дотримуватися вимог законодавства, Статуту та правил внутрішнього розпорядку Інституту;
- 2) виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями;
- 3) виконувати вимоги освітньої програми та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання:
 - не пропускати заняття без поважної причини та не запізнюватися;
 - брати активну участь в освітньому процесі, вести конспекти лекцій, практичних занять, готувати теоретичний та практичний матеріал, виконувати передбачені курсом вправи, вирішувати задачі та тестові завдання;
 - здійснювати самостійну підготовку до занять згідно до затвердженого плану;
 - відпрацьовувати пропущені заняття (лекції, практичні, семінарські) у вигляді рефератів, презентацій, розрахунків згідно з темою заняття під час консультацій викладача за розкладом кафедри не пізніше завершення семестру;
 - складати згідно з графіком поточний модульний контроль (ІНДЗ, контрольна робота) з дисципліни;

4) дотримуватись академічної доброчесності:

- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилатись на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із Інституту.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамова Г.С. Практическая психология: Учебник для вузов. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Академический Проект, 2000. – 512с.
2. Борулава Г.А. Методологические основы деятельности практического психолога: Учеб. пособие. – М.: Высшая школа, 2003. – 64с.
3. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: Теория и практика: Учеб. пособие. – 4-е изд., испр. и доп. Рекомендовано МОН Украины. – К.: Освита України, 2007. – 332с.
4. Бралатан В.П., Гуцаленко Л.В., Здирко Н.Г. Професійна етика: Навч. посібник. Рекомендовано МОН України. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 252с.
5. Панок В., Титаренко Т., Чепелева Н. Основи практичної психології: Підручник. – 3-є вид., стереотип. Затверджено МОН України. – К.: Либідь, 2006. – 536с.
6. Приходько Ю.О. Практична психологія: Введення у професію: Навч. посібник. – 2-е вид. Рекомендовано МОН України. – К.: Каравела, 2010. – 232с.
7. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування: Навч. посібник. – 6-те вид., випр. і доп. Рекомендовано МОН України. – К.: Знання, 2007. – 230с.